
**ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА**

УДК 331.07:331.5.021](477.87)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-51>**Смочко В.Ю.**кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
Ужгородського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету**Бедзир В.С.**старший викладач
Ужгородського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету**Smochko Valeria**Uzhgorod Trade and Economic Institute
Kyiv National University of Trade and Economics**Bedzyr Volodymyr**Uzhgorod Trade and Economic Institute
Kyiv National University of Trade and Economics**РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЙНЯТОСТІ****REGIONAL ASPECTS OF STATE EMPLOYMENT POLICY**

У статті висвітлено механізм реалізації державної політики зайнятості на місцевому рівні, визначено специфіку діяльності регіональних та базових центрів зайнятості. На основі загальнонаціональних та регіональних статистичних даних зроблено аналіз стану зайнятості населення в Закарпатській області, виявлено низку негативних тенденцій. Підкреслено, що зі введенням безвізового режиму відчутно зріс зовнішній попит на вітчизняну робочу силу, що є істотним чинником дисбалансу внутрішнього ринку праці. У цьому контексті акцентовано увагу на зв'язку між рівнем та якістю життя населення регіону й рівнем трудової міграції, що є серйозною проблемою регіону, який межує з чотирма країнами – членами Євросоюзу. Відображено порівняльну динаміку таких індикативних показників, як наявне, активне й зайняте населення. Виявлено зростання показників співвідношення неактивного та зайнятого населення, що свідчить про посилення соціального навантаження на зайняте населення.

Ключові слова: наявне, активне та зайняте населення, безробіття, трудова міграція, соціальне партнерство, ринок праці, сталий регіональний розвиток.

В статье освещен механизм реализации государственной политики занятости на региональном уровне, определена специфика деятельности региональных и базовых центров занятости. На основе общенациональных и региональных статистических данных сделан анализ состояния занятости населения в Закарпатской области, выявлен ряд негативных тенденций. Подчеркнуто, что с введением безвизового режима ощутимо вырос внешний спрос на отечественную рабочую силу, что является существенным фактором дисбаланса внутреннего рынка труда. В этом контексте акцентировано внимание на связи между уровнем и качеством жизни населения региона и уровнем трудовой миграции, что является серьезной проблемой региона, граничащего с четырьмя странами – членами Евросоюза. Отражена сравнительная динамика таких индикативных показателей, как существующее, активное и занятое население. Выявлен рост показателей соотношения неактивного и занятого населения, что свидетельствует об усилении социальной нагрузки на занятое население.

Ключевые слова: существующее, активное и занятое население, безработица, трудовая миграция, социальное партнерство, рынок труда, устойчивое региональное развитие.

The article highlights the mechanisms for implementing the state employment policy at the regional level, as well as the specifics of the activities of basic and regional employment centers. Statistical and

analytical data are generalized and critically analyzed, indicative indicators of labor market functioning are systematized, their essence, interconnection and interdependence are revealed. Based on the data obtained, an analysis of the state of employment in the Zaccarpathian region is made, the row of unfavorable tendencies is educed. It was emphasized that with the introduction of a visa-free regime, external demand for domestic labor has significantly increased, as a result of which labor migration to countries with more developed economies is increasing, which is a significant factor in the imbalance of the domestic labor market external demand for domestic labor. According to expert estimates, almost a fifth of the of the working age population of Ukraine is working abroad, however reliable statistics on this problem are not available, that distorts the real market of labour condition on the whole on a country and especially in regions. In this context, attention is focused on the relationship between the level and quality of life of the population of the region and the level of labor migration, which is a serious problem of the Zaccarpathian region, which bordering on four countries – members of the European. The study reflects the comparative dynamics of such indicative indicators as the current, active and busy population. Marked increase in the ratio of active and inactive population (the number of active population decreases, inactive – increases), which indicates an increase in the social burden on the employed population. The “inactive/employed population” ratio increased by 15% during 2013–2018, which correlates with a decrease in the level and quality of life of the region’s population over the same period. Identified the positive and negative trends of social and labor relations in the region, which is of practical importance in the formation and implementation of employment policies in the region.

Key words: existing, active and busy population, employment, unemployment, labor migration, social partnership, the labor market, sustainable development of the region.

Постановка проблеми. В умовах економічної нестабільності проблема зайнятості населення загострюється, адже відсутність сталого зростання обсягів виробництва та послуг приводить до зниження внутрішнього попиту на робочу силу. Особливо після введення в дію безвізового режиму зростає зовнішній попит на вітчизняну робочу силу, внаслідок чого посилюється трудова міграція в країни з більш динамічною економікою, що є суттєвим фактором дисбалансу внутрішнього ринку праці. Згідно з оцінками експертів за кордоном працює понад 18% працездатного населення України, однак достовірних статистичних даних з цієї проблеми немає, що спотворює реальний стан ринку праці перш за все в регіонах, а потім і загалом у країні. Особливої гостроти проблема зайнятості набуває в регіонах зі слабо розвинутими виробничими потужностями, таких як Закарпатська область.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми зайнятості населення, зокрема її регіональної та галузевої структури, досліджують багато вчених. Зокрема, економічні питання зайнятості розглядають С. Бандур, В. Геєць, О. Грішнова, Л. Кустова, Л. Лісогор, В. Петюх. Авторами особлива увага приділяється аналізу поняття системи зайнятості, нормативно-правової бази її існування, міжнародного досвіду, питанням створення недержавних форм працевлаштування тощо. І. Гнибіденко та А. Колот досліджують сучасні тенденції та шляхи розвитку соціально-трудова відносин зайнятості [1]. Проблеми самозайнятості висвітлюються в працях, Г. Купалової, В. Мікловди. О. Жорнова досліджує маловивчені психологічні аспекти самозайнятості [6]. Проблеми тіньового ринку

праці досліджують І. Ангелко, Т. Вітряк, А. Чернобай, Г. Юрчик та інші науковці. Водночас окремі питання формування соціальної та бюджетної політики регіональними та базовими центрами зайнятості населення, її залежності від певних чинників, причин і наслідків сучасної ситуації потребують більш детальних та глибоких досліджень.

Метою статті є аналіз стану та динаміки показників зайнятості населення в Закарпатській області, виявлення позитивних та негативних тенденцій, визначення специфіки діяльності регіональних та базових центрів зайнятості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом усього часу становлення української незалежної держави в національній економіці відбуваються складні та неоднозначні трансформаційні процеси, негативні наслідки яких посилулись у результаті глобальної економічної (2008 р.) та локальної соціально-економічної (2014 р.) криз, що привело як до зниження рівня економічної зайнятості, так і до падіння рівня життя більшості населення, а також зменшення його платоспроможності. Соціально-економічний розвиток України уповільнився (країна входить у трійку найбідніших країн Європи), перехід на цивілізовані ринкові відносини занадто затягнувся, що спричиняє актуалізацію проблем ринку праці, зокрема зайнятості населення. Різкий спад економічних зв'язків з Росією після 2014 р., на ринок якої переважно була зорієнтована вітчизняна, перш за все важка, промисловість, нерівномірності виходу з кризи окремих галузей та підприємств, що посилює дисбаланс економіки, відсутність державних (відповідно, регіональних) довгострокових стратегій та про-

грам соціально-економічного розвитку обумовлюють неминучі диспропорції національного ринку праці [1, с. 127].

Незбалансований розвиток економіки регіонів в Україні, неоднорідність їх соціально-економічного становища, перебіг кризових явищ в усіх сферах життєдіяльності суспільства посилюють асиметрію регіонального розвитку. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю визначення економічних показників зайнятості населення Закарпатської області та м. Ужгорода як «економічного локомотива» регіону.

Серед регіонів України за рівнем зайнятості населення на кінець 2018 р. Закарпатська область із показником 54,5% посідала 21 місце (лідером рейтингу є Київ, що має 62,6%), тоді як за рівнем безробіття з показником 10,3% область займає 15 позицію, опустившись на п'ять сходинок порівняно з 2017 р. (лідирує Харківська область, маючи 5,5%) [2]. Рівень зайнятості в Закарпатті охоплює ледь більше половини населення відповідного віку (15–70 років), отже, воно є саме тим регіоном, де потреба створення достатнього обсягу робочих місць є найбільш значущою, а населення потребує як державної, так і регіональної підтримки щодо розвитку виробничої та соціальної інфраструктури території. Відповідно, діяльність обласного та базових (міських, районних) центрів зайнятості повинна «заточуватися» під специфічні проблеми регіонального ринку праці.

В науковому середовищі зайнятість населення як смислова категорія розглядається в економічному, соціальному та правовому аспекті. В економічному аспекті зайнятість населення – це фізична й розумова діяльність громадян зі створення суспільного продукту, що є джерелом трудового доходу. В соціальному аспекті зайнятість населення передбачає насамперед потребу працездатного населення в праці, яка створює суспільний продукт. Правовий аспект категорії полягає в тому, що право на працю є не тільки конституційним, але й природним правом людини, джерелом якого є сама соціальна природа, а не воля законодавця.

За Конституцією Україна є державою соціальною, отже, відповідно до статті 43, кожен громадянин має право на працю, а держава гарантує створення умов для того, щоби громадяни могли в повному обсязі скористатися цим правом. Держава також гарантує рівні можливості щодо вибору професії та виду трудової діяльності, реалізує програми професійно-технічного навчання, підготовки та перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Зайнятість населення належить до основних макроекономічних показників і є головною складовою соціально-економічної політики дер-

жави. Згідно із Законом України «Про зайнятість населення» зайнятість – це не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб задля одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, зокрема безоплатно [3]. Задля створення умов для максимально можливої зайнятості населення, підвищення її продуктивності, забезпечення необхідного захисту безробітних членів сімей, які перебувають на їх утриманні розробляється державна політика зайнятості. Головним органом системи центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики зайнятості населення є Міністерство соціальної політики України. На регіональному та місцевому рівнях реалізацію державної політики забезпечують місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, а також регіональні та базові центри зайнятості Державної служби зайнятості України (ДСЗУ), що об'єднує 583 центри зайнятості по всій країні. Всі відділення Служби зайнятості працюють за єдиною схемою надання послуг [2].

Перший (базовий) рівень складають районні, міські, міськрайонні, районні в містах центри зайнятості, які безпосередньо приймають громадян і надають їм послуги згідно з чинним законодавством про зайнятість. Базові центри зайнятості є робочими органами виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття, вони створені для реалізації державної політики у сфері зайнятості населення, структурно входять до системи ДСЗУ, підпорядковані та підконтрольні обласним центрам зайнятості, підзвітні районним (міським) державним адміністраціям, районним (міським) радам народних депутатів. У своїй діяльності центри зайнятості керуються Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, указами та розпорядженнями Президента України, декретами, постановами, розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами та інструкціями Мінпраці, Статутом Фонду та рішеннями наглядової ради Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, іншими нормативно-правовими актами, наказами, розпорядженнями та інструкціями Державної служби зайнятості.

Служба зайнятості в регіонах складається з обласного центру зайнятості, базових центрів зайнятості (районних, міськрайонних, міських), інспекції по контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення, за наяв-

ності – навчального центру Державної служби зайнятості. Так, у підпорядкуванні Закарпатського обласного центру зайнятості нараховуються 14 базових центрів зайнятості, серед яких є 1 міський, 3 міськрайонні та 10 районних центрів. Базові центри в процесі виконання покладених на них завдань взаємодіють з обласним центром зайнятості, відповідними підрозділами місцевих органів державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, місцевими об'єднаннями організацій роботодавців, обласним регіональним профспілковим об'єднанням працівників соціальної сфери, іншими організаціями профспілок та їх об'єднаннями на місцевому рівні, громадськими організаціями, фізичними особами, які використовують найману працю, а також окремими громадянами.

Структура, штатний розпис, кошторис видатків базових центрів затверджуються обласним центром зайнятості, а діяльність регламентується відповідними положеннями, що також затверджуються регіональним центром зайнятості. Посадові обов'язки працівників базового центру регламентуються посадовими інструкціями. Послуги населенню центр надає безкоштовно, його діяльність фінансується за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Центр є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах державної казначейської служби, штамп і печатку із зображеннями державного герба України та своїм найменуванням.

Типовим прикладом є Ужгородський міський центр зайнятості, що є органом Державної служби зайнятості та робочим органом виконавчої дирекції Фонду у м. Ужгороді, безпосередньо підпорядковуючись Закарпатському обласному центру зайнятості. Штатна чисельність працівників міського центру зайнятості становить 28 осіб, розподілених за таким структурним принципом: директор – 1, заступник директора – 1, провідний юрист-консульт – 1, відділ організації працевлаштування населення – 8, відділ активної підтримки безробітних – 4, відділ взаємодії з роботодавцями – 8, відділ бухгалтерського обліку – 4, обслуговуючий персонал – 1.

Згідно з даними Державної служби статистики України у 2018 р. намітилося зростання активності населення: 17,939 млн. осіб проти 17,854 млн. осіб у 2017 р. [4]. Така ж тенденція зберігається у Закарпатській області, адже чисельність економічно активного населення віком від 15 до 70 років у 2018 р. становила 558,5 тис. осіб проти 554,5 тис. осіб у 2017 р. Водночас чисельність зайнятого насе-

лення у Закарпатській області в 2018 р. становила 502,4 тис. осіб (проти 496,3 тис. осіб у 2017 р.) [5], що відображає перш за все розширення інвестиційних програм такими потужними гравцями на регіональному ринку праці, як «Гроклін», «Джебіл», «Флекстронік». Загалом в області функціонує майже 600 підприємств з іноземними інвестиціями. У 2018 р. в економіку області вкладено 27,0 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій проти 19,6 млн. дол. США у 2017 р. (приріст становить 37,8%).

Цікавою видається динаміка активності населення області протягом останнього десятиліття, що відображено на рис. 1. В табл. 1 наведено основні показники ринку праці регіону протягом 2017–2018 рр. (для наочності в таблиці відображено динаміку наявного населення області за той самий період).

Як бачимо, «вилка» між активним та незайнятим населенням краю помітно зростає з 2013 р., що зумовлено постреволюційною економічною стагнацією. Хоча у 2018 р. ситуація стабілізувалася, говорити про певну позитивну тенденцію передчасно з огляду на велику ймовірність політичної кризи в країні, спричиненої президентськими та парламентськими виборами у 2019 р., що, безумовно, відобразиться на економічних індикаторах.

Протягом 2008–2015 рр. спостерігаємо тенденцію до збільшення населення області з 1 242,6 тис. осіб до 1 259,6 тис. осіб, загалом на 16,97 тис. осіб. Найбільшої чисельності населення області досягло у 2015 р. (1259,57 тис. осіб), що пов'язане з притоком внутрішніх мігрантів (переселенців) із тимчасово окупованих територій, але вже з наступного року почався процес скорочення населення. Однак протягом 2015–2018 рр. населення зменшилося в сукупності на 1,42 тис. осіб, що становить 0,11%, за рахунок природного та механічного руху населення. Красномовною є сама тенденція: якщо на початок 2016 р. порівняно з попереднім роком наявне населення зменшилось на 412 осіб, у 2017 р. – на 381 особу, то у 2018 р. в області відбулося скорочення населення на 622 особи, що є своєрідним рекордом депопуляції. Закарпаття лідирує в загальнонаціональному рейтингу як область з наймолодшим населенням, адже середній вік її мешканця становить 37,1 років (чоловіки – 35,2 роки; жінки – 38,9 років) за загальноукраїнського показника у 41,3 роки (чоловіки – 38,5 років; жінки – 43,8 роки) [5]. Це наводить на думку про те, що вагомим фактором скорочення населення в регіоні є незворотна трудова міграція людей активного віку, що здебільшого відбувається в сусідні європейські країни.

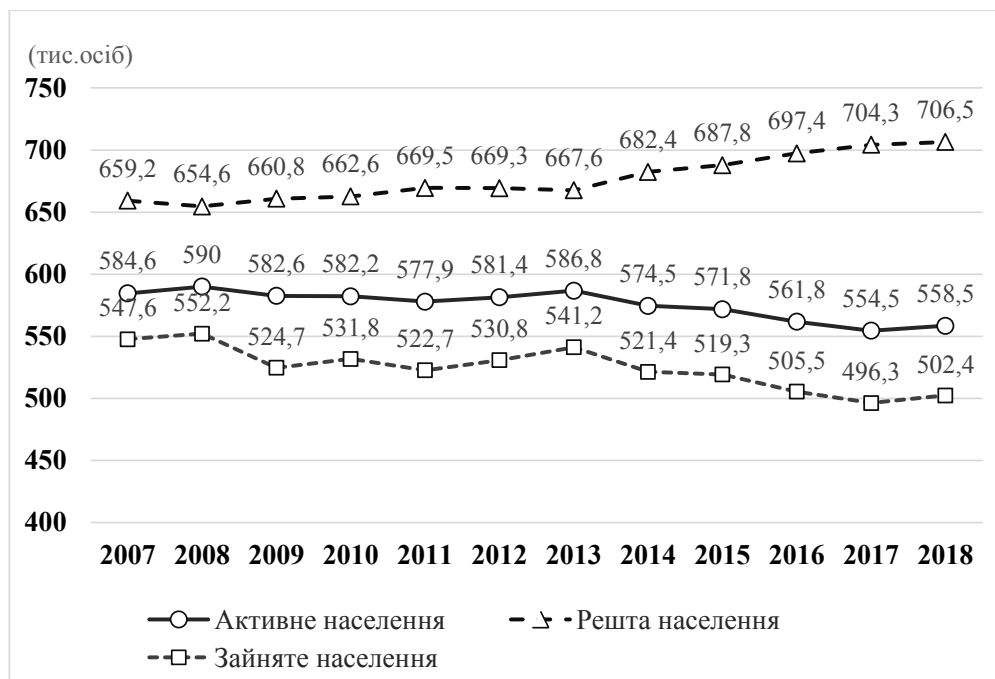

Рис. 1. Динаміка активності населення Закарпатської області

Джерело: побудовано авторами за даними джерела [5]

Таблиця 1

Основні показники ринку праці регіону, 2007–2018 рр.

Рік	Наявне населення, тис. осіб	Економічно активне населення		Зокрема:			
		в середньому, тис. осіб	% до населення відповідної вікової групи	зайняте населення		безробітне населення	
				в середньому, тис. осіб	% до населення відповідної вікової групи	в середньому, тис. осіб	% до економічно активного населення відповідної вікової групи
2007	1 243,8	584,6	63,4	547,6	59,4	37,0	6,3
2008	1 242,6	590,0	64,0	552,2	59,9	37,8	6,4
2009	1 243,4	582,6	63,2	524,7	56,9	57,9	9,9
2010	1 244,8	582,2	63,1	531,8	57,7	50,4	8,7
2011	1 247,4	577,9	62,6	522,7	56,6	55,2	9,6
2012	1 250,7	581,4	63,0	530,8	57,5	50,6	8,7
2013	1 254,4	586,8	63,5	541,2	58,6	45,6	7,8
2014	1 256,9	574,5	62,2	521,4	56,4	53,1	9,2
2015	1 259,6	571,8	61,9	519,3	56,2	52,5	9,2
2016	1 259,2	561,8	60,9	505,5	54,8	56,3	10,0
2017	1 258,8	554,5	60,1	496,3	53,8	58,2	10,5
2018	1 258,1	558,5	60,6	502,4	54,5	56,1	10,1

Чисельність економічно активного населення віком від 15 до 70 років у 2018 р. становила 558,5 тис. осіб проти 586,8 тис. осіб у 2013 р., тобто скоротилась на 36,1 тис. осіб (-6%). Водночас чисельність зайнятого населення у Закарпатській області в середньому за 2018 рік становила 502,4 тис. осіб (проти 541,2 тис. осіб у 2013 році).

Зростаюча «вилка» між показниками активного та решти населення свідчить про зростаюче соціальне навантаження на зайняте населення, адже співвідношення «неактивне та зайняте населення» зі значення 1,234 у 2013 р. сягнуло максимуму 1,419 у 2017 р., дещо знизившись у 2018 р. (1,405), що відображає складне

соціально-економічне становище регіону. Так, за рівнем наявного доходу в розрахунку на одну особу (33 891,1 грн.) Закарпатська область посідає 23 місце серед регіонів, випереджаючи тільки Донецьку та Луганську області, що внаслідок бойових дій зазнали соціально-економічної стагнації. Хоча темпи зростання середньої заробітної плати в Закарпатській області позитивні: 2 553 грн. у 2013 р. за середньої по країні 3 282 грн.; 2 744 грн. у 2014 р. (+191 грн., або 7,5%) за середньої по країні 3 480 грн.; 3 381 грн. у 2015 р. (+637 грн., або 22,3%) за середньої по країні 4 195 грн.; 4 298 грн. у 2016 р. (+917 грн., або 21,1%) за середньої по країні 5 183 грн.; 6 355 грн. у 2017 р. (+2 057 грн., або 47,9%) за середньої по країні 7 104 грн.; 8 070 грн. у 2018 р. (+1 715 грн., або 27%) за середньої по країні 8 865 грн., вони не компенсували втрат населення від девальвації гривні та інфляційних процесів за цей період. Середня заробітна плата в регіоні не може конкурувати ні з середньою по країні, ні з мінімальною заробітною платою у найближчих європейських сусідів (у Польщі, Словаччині, Чехії, Угорщині вона становить понад 400 євро), ринок праці яких надзвичайно лояльний до трудових мігрантів-закарпатців, перш за все будівельників, що мають високу кваліфікаційну репутацію в Євросоюзі. Саме реальний, а не статистичний контраст рівня та якості життя між Закарпаттям і сусідніми європейськими регіонами негативно відображається на індексі соціального самопочуття закарпатців та є потужним генератором трудової міграції. До серйозних акселераторів трудової міграції слід віднести також такий психологічний чинник, як заздрість, маловивчений в аспекті трудової та соціальної конкуренції [6, с. 61]. Про реальний стан трудової міграції в області достеменно невідомо, однак симптоматично, що в гірських районах налагоджено регулярне транспортне сполучення між сільськими населеними пунктами та європейськими столицями, наприклад у Хустському районі курсує щоденний автобус класу «євро» за маршрутом «Драгово – Прага».

Сподіватися найближчим десятиліттям на економічний бум в регіоні немає підстав навіть з огляду на певні оптимістичні тенденції на ринку праці, що намітились у 2018 р. Так, рівень зайнятості з 53,8% у 2017 р. збільшився до 54,5% (2018 р.), а чисельність безробітного населення скоротилася з 58,2 тис. осіб у 2017 р. до 56,1 тис. осіб у 2018 році, або з 10,5% до 10,1% до економічно активного населення відповідної вікової групи [5].

Несприятливі тенденції на ринку праці погіршують ситуацію з державним соціальним страхуванням, оскільки кількість платників єдиного

соціального внеску суттєво скоротилася протягом 2015–2017 рр. внаслідок невиваженої податкової реформи (більш ніж на 1,1 млн. осіб по Україні). Ситуація почала виправлятися лише наприкінці 2017 р. Кількість платників єдиного внеску у 2018 р. зросла порівняно з попереднім роком на 286 542 особи (на 6,8%), становлячи 4 472 341 особу.

Значно зріс у 2018 р. порівняно з 2017 р. рівень фонду оплати праці, а саме на 203 701,4 млн. грн, або на 23,6%. Відповідно, збільшилися загальні надходження до фондів соціального страхування та Пенсійного фонду, хоча всі фонди недоотримали надходжень від ЄСВ порівняно із запланованими показниками в їх річних бюджетах. Так, Пенсійний фонд недоотримав 4,9 млрд. грн, Фонд соціального страхування – 835 млн. грн, а Фонд соціального страхування на випадок безробіття – 489 млн. грн. Основна причина полягала в тому, що п'ятий рік поспіль продовжується негативна тенденція збільшення суми недоїмки зі сплати єдиного соціального внеску, яка станом на 1 січня 2019 р. становила 13,64 млрд. грн, що на 5,9 млрд. грн більше, ніж у 2017 р. [7].

Однак за минулий рік збільшилась кількість боржників, а саме на 290 883 одиниці, становлячи на кінець року 755 817 одиниць. Лише за IV квартал 2018 р. кількість боржників збільшилась на 21 216 осіб. У середньому на одного боржника припадають 18 045 грн. недоїмки [8].

Висновки з проведеного дослідження. Результати проведеного дослідження дають можливість визначити негативні тенденції у сфері зайнятості населення в регіоні.

1) З 2015 р. динаміка наявного населення в регіоні є негативною; одним з вагомих фактором скорочення населення є незворотна трудова міграція людей активного віку, що відбувається здебільшого в сусідні європейські країни.

2) Протягом 2013–2018 рр. показники співвідношення «неактивне та зайняте населення» зросли на понад 12%, внаслідок чого збільшується соціальне навантаження на зайняте населення.

3) Середня заробітна плата в регіоні (8 070 грн.) не може конкурувати ні з середньою по країні (8 865 грн.), ні з мінімальною заробітною платою в найближчих європейських регіонах (від 420 євро), що є суттєвим фактором відтоку з регіону кваліфікованої робочої сили.

4) За рівнем наявного доходу в розрахунку на одну особу (33 891,1 грн.) Закарпатська область посідає 23 місце серед вітчизняних регіонів, що також є вагомим фактором трудової міграції.

Україна опинилася перед гострою необхідністю формування далекосяжної та цілісної політики ефективної зайнятості, без реалізації якої неможливо забезпечити соціально-економічну стабільність, не говорячи вже про якийсь

прийнятний сталий розвиток. Ця політика повинна враховувати соціально-економічну специфіку як вітчизняних регіонів (особливо прикордонних), так і регіонів закордонних, оскільки ринок праці України має багато чутливих дотич-

них до ринку праці суміжних країн, перш за все Росії та ЄС. Відповідно, діяльність регіональних та базових (міських, районних) центрів зайнятості повинна трансформуватися під специфічні проблеми регіонального ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Колот А., Гнибіденко І., Герасименко О. та ін. Соціально-трудова відносина зайнятості: сучасні тенденції, виклики, шляхи розвитку : монографія / за наук. ред. А. Колота, І. Гнибіденка. Київ : КНЕУ, 2015. 295 с.
2. Аналітична та статистична інформація / Державна служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/view> (дата звернення: 29.06.2019).
3. Про зайнятість населення : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5067-VI (редакція від 31 серпня 2018 р.). База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення: 29.06.2019).
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 29.06.2019).
5. Головне управління статистики у Закарпатській області. Статистична інформація. URL: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/statinfo.html> (дата звернення: 29.06.2019).
6. Жорнова О. Психологія самозайнятості на теренах України як наукова проблема та запит практики. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. 2015. Вип. 8. С. 58–81.
7. Федерація професійних спілок України : офіційний веб-портал. URL: <http://www.fpsu.org.ua/narpyamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/15520-pro-osnovni-pokazniki-zi-splati-edinogo-sotsialnogo-vnesku-za-2018-rik> (дата звернення: 19.05.2019).
8. Публічна інформація. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/priymalnya-gromadyan/dostup-do-publichnoi-inform/vidkriti-dani> (дата звернення: 29.06.2019).

References:

1. Kolot A., Hnybidenko I., Herasymenko O. and other (2015). *Socialno-trudovi vidnosyny zajnyatosti: suchasni tendenciyi, vyklyky, shlyakhy rozvytku : monografiya* (Sociallabour relations of employment : modern tendencies, calls, ways of development : monograph). Kyiv : KNEU. (in Ukrainian)
2. Derzhavna sluzhba zainiatosti. Analitychna ta statystychna informatsiia [State Employment Service. Analytical and statistical information] (accessed: 29.06.2019).
3. Pro zainiatist naseleennia : Zakon Ukrainy vid 05.07.2012 r. № 5067-VI (On employment of the population: Law of Ukraine dated 05.07.2012 № 5067-VI) [Database "Legislation of Ukraine"] (accessed: 29.06.2019).
4. Ofitsiynyi sait Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Committee of Ukraine] (accessed: 29.06.2019).
5. Holovne upravlinnia statystyky u Zakarpatskii oblasti. Statystychna informatsiia [Main Department of Statistics in the Transcarpathian region] (accessed: 29.06.2019).
6. Zhornova O. Psykholohiia samozainiatosti na terenakh Ukrainy yak naukova problema ta zapyt praktyky (Psychology self-employment in the territory Ukraine as a scientific problem and request practice). *Collection of scientific papers "Psychological sciences: problems and achievements"*, vol. 8, pp. 58–81.
7. Federatsiia profesiinykh spilok Ukrainy : ofitsiynyi veb-portal [Federation of Trade Unions of Ukraine : official site] (accessed: 19.05.2019).
8. Derzhavna fiskalna sluzhba Ukrainy. Publichna informatsiia [State Fiscal Service of Ukraine : official site] (accessed: 29.06.2019).